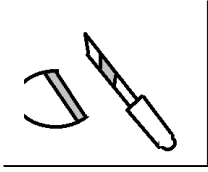


## סימן צו



### אם בישראל הצנון בחלב סעיף א סוף

#### שאלות:

1. חתך צנון בסכין בשרית ב"י נקיה ובישל אותו עם חלב בלי ליטול את הצנון, מה הדין? צריך 60 בחלב כנגד מה? מקום הסכין או הנטילת מקום?
2. מה דין הצנון?
3. מה הדין אם חתך הצנון עם סכין של גוי ב"י? מה דין הצנון?
4. מה הדין אם חתך הצנון דק דק.

**ב"י:** ומ"ש ואם עבר ובשולן בחלב צריך ששים לבטלם, ומיהו אין צריך ששים כדי כל הצנון רק ס' כדי הבלוע בו היינו כדי כל הסכין. גם זה מדברי **ספר התרומה** וכ"כ **התוספות** (שם) ו**סמ"ג** (לאוין קמ) ו**סמ"ק** (שם) ו**שערי דורא** (סי' סא).

**סימן צו סעיף א:** ... ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשולם בחלב, צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם ...

**פרי חדש ו:** צריך ששים כנגד מה שנגע כו'. היינו **כשהמקום שנגע בסכין הוא**

**פחות מכדי נטילה**, הא לאו הכי סגי בששים נגד הנטילה מקום שנאסר: וכ"כ **הש"ך ז.**

**ש"ך ח:** כנגד מה שנגע בסכין. היינו כשידוע בבירור עד כמה נגע, אבל מן הסתם דרך לחתוך בכל הסכין. וכ"פ **הז"צ יא.**

**ז"צ יב:** ואם אינו יודע כמה נגע כתבנו בסמוך דצריך לשער נגד כל הסכין, היינו דצריך ס' נגד כל הלהב דסכין חוץ מן הקתא, אע"פ שהקתא של ברזל לא משערינן אלא כנגד ברזל דסכין שחותך בו. רש"ל פכ"ה סימן סב ט"ז סק"ד ח"ד חי' סק"ד.

### ✓ **האם הצנון עצמו מותר?**

**ט"ז ה:** מה שנגע מהסכין כו'. ואף על גב דבבשר בחלב לכ"ע אמרינן חתיכה עצמה נ"י, היינו בחתיכה אסורה כגון חלב שנפל על הבשר, אבל הכא כולו היתר הוא קודם הבישול, ונראה לי פשוט דאם יש ס' א"צ להסיר הבצלים כיון שלא היה שם איסור עליהם ... אבל נחתכו הבצלים בסכין של איסור נעשו נבילה, ואף אם יש ס' צריך להסיר הבצלים ... זה נראה ברור ורבים אינם מדקדקים בזה.

ר.ע.איגר זה לרש"י שאל"ס מותר הכוונה שאפשר לסחוט האיסור מההיתר, אבל לרשב"א שמפרש שלו יצויר שאפשר לסוחטו אבל מעשית ק"ל שא"א לסחוט משום שאין הגעלה באוכלים.

ז"צ טז: מיהו אם חתך צנון או בצלים בסכין של גוים ובשלו בדיעבד בס' כנגד מקום הנטילה, הבצלים אסורים משום דאפשר לסוחטו אסור. ומ"מ אינו אסור אלא דוקא מקום הנטילה אבל השאר מותר. מנ"י כלל כ"ז סק"ח.

### בסכין של איסור

ב"י: אבל מ"ש הטור דאם חתכו בסכין של גוים צריך ששים בקדחה כשיעור כל הירק, לטעמייהו אזלי דסבירא להו כרבינו תם דאמר דחתיכה עצמה נעשית נבלה אמרינן בכל האיסורין, ומשום הכי בחתכם בסכין של גוים מצרכינן ששים כנגד כל הירק, אבל לדברי ה"ר אפרים דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורין, בחתכם בסכין של גוים נמי מותר בששים לבטל טעם הסכין הבלוע בירק.

סימן צו סעיף א: ... וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים.

ט"ז ו: וה"ה לחתכם בסכין של עובד

כוכבים. פירוש דמשערינן בס' נגד מה שנגע בסכין, דש"ע אזיל לטעמיה בסימן צ"ב דפסיק דלא אמרינן חתיכה עצמה נ"נ אלא בבשר בחלב.

ז"צ יז: וה"ה אם חתכם בסכין של נכרים - פי' ומשערינן בס' כנגד מה שנגע בסכין דוקא, דמרחן לשיטתיה אזיל דק"ל דלא אמרינן חני"נ אלא בב"ב דוקא ולא בשאר איסורים. ט"ז סק"ו.

### אם חתך הצנון דק דק

ב"י: וסמ"ג (לאוין קמ) כתב אף לפי דברי בעל התרומה במה דברים אמורים שחתכו הבצלים דק דק כדרך שעושין לקדחה, אבל לא חתכו כי אם מצד אחד אף על פי שאין די בגריד לבי פיסקי, מכל מקום יחתוך מקומו בעומק ודיו.

סימן צו סעיף א: ... הגה: ואם חתכן דק דק, צריך לשער ס' נגד כל הצנון...

ש"ך ט: צריך לשער ששים נגד כל הצנון. דכל חתיכה וחתיכה

נאסרה כדי נטילה. מיהו היינו דוקא כשהצנון קטן מהסכין, או שאין הסכין לפנינו שנוכל לשער בו, אבל כשהסכין קטן מהצנון והוא לפנינו פשיטא דאין צריך ששים אלא כנגד הסכין. מיהו בסכין של עובד כוכבים או של איסור, לדידן דק"ל חני"נ בכל האיסורים א"כ כל חתיכה וחתיכה נ"נ כדי נטילה, א"כ כשחתכו דק דק צריך לשער נגד כל הצנון אף שהוא יותר מהסכין ודוק. מיהו ודאי היכא שבישלו צנון שלם שנחתך בסכין של עובד כוכבים או של איסור, כיון דאין אוסר יותר מכדי נטילה אם יש בתבשיל

ס' נגד הנטילה שרי (ולא אומרים איסור דבוק בבלוע), וכן משמע מדברי הרב בת"ח שם ד"ב וכאן בהג"ה, והוא פשוט לדעתו ...

ז"צ י ח : ואם חתכן דק דק צריך לשער ס' נגד כל הצנון וכו'. פי' דקאי גם לחתך צנון בסכין ש"ב, דכיון דחתכן דק לא ידעען עד היכן נגע על כן צריך ס' כנגד כל הצנון, והיינו דוקא שהצנון קטן מן הסכין או שאין הסכין לפנינו שנוכל לשער בו, אבל אם הסכין קטן מן הצנון והוא לפנינו א"צ ס' אלא כנגד הסכין דוקא, ואפי' בסכין של איסור ג"כ דינא הכי לדידן דלית לן חני"נ בשאר איסורין. ב"ח אות ב ש"ך סק"ט פר"ח סק"ח ככ"הג הג"בי אות לד משי"ז סק"ו חכ"א כלל מט אות ג.  
ז"צ יט : ואם היתה הסכין חדשה שחתך בה כזית בשר, א"צ ס' אלא דוקא כגד הכזית. ב"ח שם.

### והרמ"א החמיר לאוסר כל הצנון וכן החמיר בלא בן יומו

**דרכי משה א :** ובארוך כלל ל"ח (דין ב) הביא דברי הרשב"א, וכן נראה דעת הר"ן פרק כל הבשר.

בסימן צו א הרמ"א לא מתיחס לנטלפ. אבל בסימן צה הרמ"א פוסק כרבנו ברוך בספר התרומה.

**דרכי משה א :** עוד כתב כלל כ"ד (דין ו) ותבלין שדכו במדוך של בשר ואח"כ נתנוהו בחלב צריך לשער נגד כל התבלין אפילו לא היה המדוך ב"י עכ"ל. ונ"ל טעמו דס"ל **דבדבר חריף אינו מועיל נ"ט בר נ"ט** כמו שאינו מועיל בו נותן טעם לפגם כמו שיתבאר לקמן סימן קכ"ב (ד"מ אות א). ובתשובת הרשב"א (ח"א סימן תמ"ט) משמע כדברי שכתב שם, במעשה שדכו ביצים עם תבלין במדוך חולבת שאינו ב"י ושמו בתרנגולת ופסק דשרי, דמשום מעט תבלין שבו לא מיקרי דבר חריף וא"כ הוי נ"ט בר נ"ט ונותן טעם לפגם עכ"ל, משמע הא אי הוי דבר חריף אסור, וכ"כ ב"י בסימן צ"ו בשם ספר התרומה (סי' נג).

**סימן צה סעיף ב :** הגה : ... וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף, אבל אם היה דבר חריף, כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר, אפילו אינו בן יומו, או שדכו תבלין במדוך של בשר, אם אכלו בחלב, אוסר אפילו בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הבלוע בהם (בארוך כלל כ"ד וכן משמע בתשובת הרשב"א סימן תמ"ט ובי"י סי' צ"ו בשם סה"ת והגהות ש"ד סי' ס"ב בשם מהר"ש ואגור בשם מרדכי). ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו, רק אם כולו הוא דבר חריף. ורובו ככולו (וע"ל סימן צ"ו).

**סימן צו סעיף א :** ... הגה : ... וי"א שאם חתך צנון בסכין של איסור, כולו אסור. וכן אם חתכו בסכין של בשר, אסור כולו בחלב. וכן נוהגין לכתחלה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה ...

**ש"ך י :** וכן נוהגין לכתחלה. **פי' בין בסכין של בשר בין בסכין של עובד כוכבים נוהגין לכתחלה לאסור כולו**, והכי משמע בת"ח,

**אבל בדיעבד שנתבשל בין בסכין של בשר בין בסכין של עובד כוכבים א"צ לשער רק כדי נטילה.**

**כה"ח כז:** וכן נוהגין לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה. וזהו לפי החומרא שכתב בהגה, אבל לפי פסק הש"ע אפי' לכתחלה סגי כדי נטילה, וכ"ה דעת כמה פו' כמ"ש לעיל או' ל' וכ"ה מנהג הספרדים כמ"ש זב"צ או' כ"א.

**סימן צו סעיף א:** ... הגה: ... וכל זה אם חתך הצנן עצמו, אבל אם חתך הירק שעל הצנן, אין לחוש...

**פרי חדש ט:** הירק שעל הצנן אין לחוש. משמע דאפילו קליפה לא בעי. אבל בתורת חטאת כלל ס"א דין ו' משמע דבעי קליפה. עוד כתב שם דזנבותיהן של שומין ובצלים לא הוו חריפי אלא פורתא ובלעי כדי קליפה.

**חכמת אדם כלל מט ה:** ודוקא הצנן עצמו הוא חריף, אבל אם חתך הירק מן הצנן וכן זנבות השומים והבצלים, רצה לומר השורשים שלהם לא נקרא חריף, ואפילו לא נשאר מן הירק רק כרוחב קש של חיטים מותר הצנן (תורת חטאת).

### אם יש ספק

**הגהות שערי דורא סימן סא ה:** העולם נהגו איסור בתמכא שקורין קרי"ן ובשאר ארצות קורין לו מעררעטי"ך אם נחתך ראשו בסכין של גוים. אמנם כמה פעמים ניכר בו שנעקר כן מן הארץ במרא וחצינא ואז נוהגין בו היתר. ויראה שאם יש לתלות במרא וחצינא אף על פי שהוא ספק אין להחמיר, כי סברות והוכחות גדולות כתב מהר"ם דדוקא בקורט של חילתית אמרינן דחורפיה דידיה משויה לשבח ולא בשום דבר אחר חריף כלל. וכן רבינו יחיאל והרבה גדולים שוין להתיר. מהרא"י ז"ל.

**ב"י:** וכתב בהגהות שערי דורא (סי' סא ס"ק ה) בשם מהרא"י ...

**סימן צו סעיף א:** ... הגה: ... ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור, אזלינן לקולא, לכן קונים הצנונות שיש בהן חתוכין לצד זנבותיהן, כי תלינן שנעשה במרא וחצינא. ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין, נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום.

**ש"ך יב:** ואם יש ספק כו'. הרב קיצר כאן קצת שבהגהת ש"ד והגהת או"ה לא התיר מהרא"י בספק אלא הקרי"ן,

מטעם דהרבה פוסקים אינם אוסרים אלא בסכין בן יומו וכן יש פוסקים אינם אוסרים אלא בצנן ולא במידי אחרני, וא"כ בצנן היכא דידוע שהסכין היה ב"י אלא דמסופק אם חתך בו הצנן או לא, דאי הוי חתך ביה בודאי הוי אסור לכ"ע ספיקא לחומרא. וכ"כ הפר"ח י.

**ז"צ כג:** והגם שידוע שהסכין היה ב"י אלא שמסופק אם חתך בו הצנן אם לאו אפי"ה הצנן מותר, ודלא כש"ך סק"יב שאסר וכן הפר"ח סק"י ודעמיה, אלא העיקר כס' רמ"א ז"ל. כנ"ה הג"בי אות כו פת"ת סק"ב משם תולדות יצחק סי' יז.

**ש"ך יג:** כי תלינן כו'. דאף אם נחתכו בסכין מ"מ סתם כלי של עובד כוכבים אינו ב"י, ויש פוסקים מכשירין באינו ב"י.

**ש"ך טו:** ובמקום שאין נמצא כו'. אבל במקום שנמצא לקנות אחרים הוי כלכתחלה דאסור כולו.

### **פסקי תשובות הערות סימן קעג**

**13.** לענין ביטול בשישים (בשר ודגים) עיין בפ"ת יו"ד שם דרבים מתירים כהש"ך, ובפרט כשהוא לכבוד מצוה או לכבוד שבי"ק וכמ"ש בשו"ת דברי מלכיאל ח"ב סי' נ"ג ושו"ת דובב משרים ח"א סי' ל"ט ושו"ת שבה"ל ח"ו סי' קי"א, ובשו"ת תפארת צבי (להגה"ק ר"צ הכהן זצ"ל) סי' צ"א מקיל לכבוד שבת או מצוה אפילו אין שישים (דסמכין על המג"א דנשתנו הטבעים ושגם הרמב"ם השמיט סכנה זו וכנראה משום שסבר דנשתנו הטבעים בזה), ובפרט אם הוציא את החתיכה שנפלה והחשש רק משום פליטת טעם, וע"ע שו"ת יבי"א ח' בשם כמ"פ מתיר להוסיף לכתחילה עד שישים ולבטלו אך בשו"ת דובב משרים (שם) אוסר הדבר בהחלט (ואפילו לכבוד שבת) כי גם במקום סכנה אין מבטלים לכתחילה וכמו שמצינו בתרומות פ"ח מ"ד במשנה ראשונה שם. ולענין החומרא שלא לבשל דגים בקדירה של בשר עיין דרכ"ת שם דמנהג העולם להקל ואפילו הקדירה בת יומא כל שהודחה יפה יפה, וכ"כ בשו"ת שבה"ל שם, וצינו בדבריהם דבבישול בדבר חריף וכן במטחנת בשר כשמכניסים לטחינות הדגים גם בצל או שום וכדו' יש יותר מקום להחמיר דחורפיה מחליא לשבח אפילו בקדירה שאינה בת יומא, ומ"מ מסיים בשבה"ל שגם בזה אפשר להקל לצורך, וע"ע בפ"ת (שם) בשם תפארת למשה דמ"מ אם נתבשל בשר ודגים יחד בקדירה, יש להגעיל הקדירה, דנכנס ארס, אך גם בזה מצינו מקילים לאחר שעבר מעל"ע וכמ"ש בכה"ח (יו"ד שם סק"ג), וכ"כ להתיר בשו"ת דברי מלכיאל שם, ובשו"ת שבה"ל שם כותב שנוהגין להורות לכתחילה להגעיל ואלא בכלי חרס שאי אפשר בהגעלה מקילינן בהמתנת מעל"ע, ובסי' שמירת הגוף והנפש סי' א' אות כ"ו מביא בשם הגר"פ עפשטיין זצ"ל שמעולם לא שמענו להחמיר להגעיל אלא ימתין מעל"ע ותו לא מידי. ובענין להביא על השלחן דגים עם בשר, עיין בכה"ח שם שרבים מתירים, ובפרט בבי' אנשים שכל אחד אוכל בצלחתו אין מקום להחמיר, וכ"כ בשו"ת שבה"ל שם דכן המנהג להקל ורק בדרך חומרא בעלמא נוהגים לכתחילה להביאם זה אחר זה, וכן מסיק להקל בשו"ת יבי"א שם.

### **שו"ת אור לציון חלק ג - הערות פרק י - דיני הגעלת כלים**

ט. בשו"ע בסימן תנ"א סעיף ט"ז כתב, מדוכה מותרת בהגעלה. ואם היא גדולה שאינו יכול להכניסה ביורה, משים בה מים רותחים ומכניס בתוכה אבן רותחת ועולה הרתיחה בכל שפתה, דכל כה"ג הוי הגעלה דכלי ראשון. וכתב הרמ"א שם, ויש מחמירין ללבן המדוכה, אך בליבון כל דהו, דהיינו שישרוף עליו קש מבחוץ סגי. ונוהגין ללבנו לכתחילה, מיהו סגי ליה בהגעלה אם אין בו גומות. ע"כ. וטעם ההכשר במדוכה, הוא משום שלפעמים דכין שם חמץ עם דבר חריף ומבליע במדוכה, ודמי לבית שאור ובית חרוסת שצריך הגעלה משום שנותנין שם חמץ עם דבר חריף, וכמבואר בשו"ע בסעיף כ"ב. והנה אף שלדינא מדוכה רגילה דיה בהגעלה וכדעת מרן, המנהג היה שהיו נותנים בתוכה גחלים, ומקיפים

אותה בחוט, וממתינים עד שנשרף החוט, דאז הוי ליבון קל. ולאחר מכן היו מגעילין אותה ברותחים, שיהא גם הגעלה וגם ליבון קל. (וראה גם בשכנה"ג הגב"י אות י"ז ובכה"ח שם אות קפ"ב).

והנה מטחנת בשר דמי למדוכה, וכיון שטוחנים בה בשר עם לחם ושום יש להגעילה לדעת מרן. (וראה בכה"ח יו"ד סימן צ"ו אות נ"א). ואפילו הנוהגים כדעת הרמ"א מקילים במקום הצורך שלא להצריך ליבון למטחנה, ומשום החשש שמא יתקלקלו החלקים ע"י הליבון, שהרי לא החמיר בזה הרמ"א אלא לכתחילה כמו שנתבאר לעיל. וא"כ יש להגעיל את החלקים שבמטחנה.

ויש להזהר לנקות היטיב את החלקים לפני ההגעלה. וביותר יש להזהר בחלקים שיש בהם נקבים (חלק הרשת) שלא ישאר שם חמץ וינקם ע"י מי אש וכדומה.

ומטחנת קפה אינה צריכה הכשר, שהרי הקפה אינו חמץ, ואחזוקי איסורא לא מחזקינן, כמבואר בשו"ע בסעיף כ"ז ובמג"א שם ס"ק נ"א. (וראה גם בכה"ח אות קפ"ט. וראה עוד בפרמ"ג סימן תס"ז משב"ז ס"ק י"ח). ורק אם טחן תחליפי קפה של חמץ וכדומה בדברים המצריכים הגעלה, יש להגעיל את החלקים.

ובלנד, שטוחנים בו פירות וירקות לתינוקות וכדו', בדרך כלל תשמישו בצונן ובלא דברים חריפים, וא"כ היה די לנקותו היטב, ואף שפעמים שמשתמש שם בדבר רותח או בדבר חריף, הרי כל כלי הולכים בו אחר רוב תשמישו, כמבואר בשו"ע בסעיף ו'. ורק אלו שרוב תשמישם בדבר חריף או רותח צריכים הגעלה לסכינים. (ולמחמירים בכלי זכוכית, אם הכלי עשוי מזכוכית, צריכים להחמיר בזה. וראה בדין כלי זכוכית להלן בתשובה י"ב, ע"ש). ואולם טוב בכל אופן להגעיל את הסכינים כיון שבקל יכול להגעילם. והרי מבואר בשו"ע בסעיף ג' שסכינים מגעילין בכלי ראשון ומותרים, ע"ש. ולפני שמגעיל ינקה את הסכין היטב בצמר פלדה וכדומה. (וראה בשו"ע יו"ד סימן קכ"א סעיף ז').

ולענין מיקסר, לכאורה היה די בניקוי המערבלים, אם לא השתמש במיקסר בדברים חמים, וכל שכן אם יגעילם. (וראה בשו"ע בסעיף י"ז ובבאה"ל שם ד"ה צריכים). אולם נתברר על ידי מומחים שחודר אבק קמח לתוך גוף המיקסר, ויש חשש שכשישתמשו בו בפסח יפול האבק על האוכל. ואם יאטום את המקום, הדבר יזיק למכשיר, וגם קשה לאטום. ולכן יש להמנע מלהשתמש במיקסר שהשתמשו במשך השנה בקמח, ואף אם יחליף את החלקים, ומשום אבק הקמח החודר למכשיר.

ובעיקר דין מדוכה דקיי"ל שבולעת ע"י דבר חריף וכמו שנתבאר, יש להסתפק אם דך שם חיטים שנשמרו למצות, ולאחר מכן נפלט טעם החיטים במים, האם יש במים אלו איסור חמץ. דאפשר שרק בחיטים בעין שייך לומר שמחמיצים, אבל כשאין כאן אלא טעם חטה שנבלע בכלי בלא ממשות, אפשר שלא שייך למימר שהטעם גרידא החמיץ.

וספק זה יהא שייך גם אם שרה בסיר חיטה שמורה עם יין, דהו"ל מי פירות שאין מחמיצין, כמבואר בשו"ע בסימן תס"ב סעיף א', ולאחר מכן הרתיח מים באותו סיר, ונפלט טעם חטה במים, שהוא הדין שיש להסתפק אם טעם החטה שנבלע ע"י השריה ונפלט במים מחמיץ או לא. וצריך עיון וביורור בזה.

וני"מ בזה עוד, אם טחנו במדוכה חיטים שמורים באופן שנבלעו במדוכה, ולאחר מכן טחנו שם תבלינים לפסח, שתלוי אם טעם חטה מחמיץ. ועכ"פ אם עשו הגעלה לפני שטחנו את התבלינים ודאי שאין חשש בתבלינים לכו"ע, ואף להסוברים שהביא הרמ"א שמדוכה צריכה ליבון, שהרי ודאי שכאן הוי התירא

בלע אף להסוברים דחמץ חשיב איסורא בלע, וכמו שנתבאר באורך לעיל בבאורים לתשובה ב' לענין תנור, ע"ש. שהרי כאן החיטים אינם חמץ, ואף כשנפלט הטעם אין כאן איסורא, ועל כן די בהגעלה לכו"ע.

### **שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן קנח**

סימן כ"ז - אודות בשר שלא נמלח ונטחן במטחנת בשר, ובמדוכה נהגו להחמיר וכו' - תלמידי המופלג הר"ר ישראל יעקב לאנדא לא"י"ט - התווכח אתי ע"ז ורצה להוכיח דגם במדוכה אין צריך הגעלה מלבד אם יש חשש מדבר חריף - ע"פ המבואר ביו"ד סי' צ"ו דדוחקא דסכין לבד בלי חריף אינו מבליע ומפליט גם במדוכה כמבואר לכאורה שם סי' יע"ש בש"ך ס"ק ח"י, - איברא לשון החק יעקב סימן תנ"א כאשר נתן טעם למה בפסח מלבנין מדוכה ובשאר ימות השנה רק בהגעלה, כ' שם סוס"ק מ"ז דדוקא בפסח יש חשש לדבר חריף משא"כ במדוכה של איסור דאין חשש רק משמנונית של איסור שאין דרכו לדוך בו עם דברים חריפים על כן סגי בהגעלה ע"כ. - הנה לשון זה מורה בברור דר"ל דדוקא חמץ שדרכו לדוך עם דברים חריפים ולא כמו שנדחק הרב השואל הנ"ל דאין דרך הרבה אבל קצת עושין כן דאין הלשון משמע כן כלל, ולא תקשה דאם אין דרך לדוך כלל עם חריף א"כ בהדחה סגי, דזה לא קשה דמצינו הרבה דברים דמן הדין סגי בהדחה והחמירו בהגעלה כמבואר סימן תנ"א ס"ו לענין כלי שתי, וכן ביו"ד סימן קכ"א לענין כלי שתי והשולחנות, אף על פי שפשוט דאם לא הגעילו לא יאסר, וראיתי בד"ת יו"ד סי' צ"ו ס"ק נ"ה מביא מספר בית דוד הספרדי או"ח סי' רי"ז שדעתו דלאו דוקא בדבר חריף בולע מדוכה אלא בכל דבר גם שאינו חריף אמרינן כן משום דדוחק המדוכה מחמם, ומביא בשם ס' בית יהודא ח"ב סימן פ' והשיג ע"ז - ומביא מדברי פרי"ח סי' ס"ט סק"ד רא"י לדבריו - ואין מדברי הפרי"ח שום רא"י דהוא איירי מדוחקא דסכינא והבית יהודה מדוחקא דמדוכה, ואמנם לדינא ודאי יראה סתימת הפוסקים דמדוכה לבד בלא חריף, אינו מפליט ומבליע, אבל לענין חיוב הגעלה לכתחלה כנ"ל דברי הרב בית דוד נראין לצירופא כאשר כתבתי בפנים.

### **סעיף ב: שאר דברים חריפים**

#### **שומין ובצלים וכרישין**

#### **3 מאכלים מוזכרים בש"ס שהם חריפים: חילתית, צנון, סילקא**

**טור סימן צו:** וכתב בס' **התרומות** דאפי' אין הסכין בן יומו אסור, וכן הדין בשומין ובצלים וכרשים שחתכום בסכין של בשר שאין לאוכלן בחלב שגם הן חריפין כמו צנון.

**ב"י:** ומ"ש וכן הדין בשומין ובצלים וכרישים וכו'. ז"ל **ספר התרומה** ... והם דברי **התוספות** בפרק כל הבשר (קיא. ד"ה אגב). וכבר נתבאר שיש חולקים על זה ואפילו כשהסכין בן יומו משמע דפליגי עליה, ומשמע דסבירא להו דסילקא דאמרו בגמרא דאסורה היא דוקא יש לה דין צנון, **אבל שאר דברים החריפים לא. וכן נראה מדברי הרשב"א** שכתב בתורת הבית הקצר (ב"ד ש"א ד. חתך בו סילקא אסורה כצנון, אף על פי שאינה חריפה כצנון משיכה יש לה בטבעה ע"כ. אבל **הרמב"ם** (מאכ"א פ"ט הכ"ד) כתב

סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון וכיוצא בו מדברים חריפים אסור לאכלן בכותח, נראה דצנון וסילקא שאמרו בגמרא לאו דוקא אלא הוא הדין לשאר כל הדברים החריפים, ומכל מקום משמע דבבן יומו דוקא קאמר אבל שאינו בן יומו אפילו צנון נמי שרי, שהרי לא הוציא סכין שחתך בו צנון משאר כלים שאינן בני יומן.

**ב"י:** כתב בארחות חיים (איסורי מאכלות סי' ס) דפירות חמוצים כגון תפוחים הוו דבר חריף כמו שומים ובצלים.

**דרכי משה ד:** ולפי מ"ש ריש הסימן אין לאסור רק כדי נטילה, אפילו נחתך בודאי בסכין של גוים, ולכן המנהג פשוט לקנות קריין אף על פי שבדאי נחתך ראשו בסכין של גוים ואוסרין כדי נטילה בראשו שמסירין משם קודם שמתקנין אותו, אבל בצנון אוסרין כולו כמו שכתבתי (אות א). ונ"ל טעם המנהג אף על פי שאין לחלק בין חריפות צנון לחריפות התמכא, ואדרבא התמכא יותר חריף, מכל מקום בצנון שאפשר להחמיר כי אין דרך למכור אותן חתוכין ואפשר להחמיר החמירו, אבל בתמכא שקורין קריין שרובן חתוך לא חששו להחמיר ואוקמוהו אדינא, כן נראה לי.

**סימן צו סעיף ב:** אם חתך בו שומין ובצלים וכרישין (ותמכא שקורין קריין) וכיוצא בהם מדברים החריפים ופירות חמוצים ודגים מלוחים, דינם שוה לחתך בו צנון. הגה: ...

**פתחי תשובה ג:** בכתבי הרב הגדול מהר"ר דניאל זצ"ל כתב נראה דהני בצלים כשהם קטנים אינם חריפים כ"כ, ואם חתכם בסכין שאינו בן יומו יש להקל במקום הפסד.

#### ✓ פירות חמוצים

**ט"ז ט:** ופירות חמוצים. בת"ח כלל ס"א כתב בשם או"ה דתפוחים חמוצים לא מיקרי דבר חריף, ונראה דבמקום הפסד יש לסמוך על זה ...

**ז"צ כז:** ופירות חמוצים וכו'. היינו תפוחים חמוצים דכ"כ מרן ז"ל בב"י משם א"ח, וא"כ תפוח לס' מרן ז"ל הם חריפים כבצלים ודלא כאו"ה, והגם דהט"ז סק"ט פסק דבמקום הפסד יש לסמוך ע"ז והסכימו עמו כמה אחרונים, אנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל שהשוה אותם לשומים ובצלים, ואם כן גם במקום הפסד בעו נטילת מקום. וכ"כ מנ"י שם סק"ז לדעה מרן בש"ע ומור"ם ע"ש.

**כה"ח מא:** יש להסתפק אם הבוסר הוי דבר חריף. בית דוד חי"ד סי' ל"ח. וכן נראה מהער"ה או' ט"ו שהוא ג"כ מסתפק בדבר יעו"ש. זב"צ או' כ"ח. ונראה דבמקומם אין הבוסר חמוץ כ"כ ולכן נכנסו לבית הספק, אבל יש מקומות שהבוסר יותר חמוץ מתפוחים חמוצים הנז"ל, וע"כ הכל לפי המקום והראות, דאין כל דבר נכתב בספר דיש דברים שהם לפי ראות עיני המורה אם הוא בקי בהוראה.



## דגים מלוחים

**איסור והיתר הארוך שער לח יג:** ומכאן פסק ג"כ ה"ר שמואל שהדגים מלוחים וקרבים שחותכים א"י דצריך לקלוף כל מקום החתיכה, דלא גרע מקישות שנחתך בסכין של בשר שאסור לאוכלו בכותח, דחיישינן לשמנונית שעל הסכין עכ"ל. והיינו דווקא כשחותכין אותם לחתיכות לאחר מליחתן, אבל הדגים המלוחים שמביאים הא"י לשוק ופתוחין הן, אין צריכין קליפה במקום החתך כלל, דבעידנא דחתכינהו עדיין לא נמלחו ולא היו חריפות.

**ש"ך טז:** ודגים מלוחים... וצ"ל דהמחבר מיירי כשהם מלוחים ביותר, דאז אגב חורפיה דמלח ודוחקא דסכינא בלעי טפי, אבל משום מעט מלח לא חשיבי חריף כדלעיל סי' צ"ה ס"ב בהג"ה. וכ"פ הז"צ כט.

**ז"צ ל:** הגם שכתבנו בסמוך דבמליחה מועטת לא מקרי חריף, היינו דלא בעי נטילת מקום, אבל מ"מ בעי להו גרירה ולא מהני להו הדחה. או"ה כלל לח פרי"ח שם.

**ז"צ לא:** הא דאמרינן דדגים מלוחים הוי חריף היינו דוקא שחותכין אותו לאחר מליחה, אבל דגים מלוחים שמביאין הגוים לשוק והם פתוחים אין צריכים קליפה במקום החתך כלל, דבעידנא דחתכינהו עדין לא נמלחו ולא היו חריפים. או"ה שם דין יג כנ"ה הג"ב בי אות כג ער"ה אות י. ומיהו אם התכם בסכין של גוים שנמלחו, סגי להו בהדחה תו"ח שם. והיינו שפשוף גדול ער"ה שם.

## מרקחות חריפים של גוים

**דרכי משה ד:** ועיין לקמן סימן קכ"ב טעם שאנו אוכלין מרקחת של גוים. ובמרדכי ריש פרק כיצד מברכין (סי' קטז) כדברי הטור לקמן סימן קכ"ב, דטעם שאנו אוכלין זנגביל מרוקח משום שיש להם כלים מיוחדים לכך או מטעם שסתם כלים של גוים אינם בני יומן ובודאי לא נחתך בסכין של גוי אלא נתלש כך דלא גרע מקורט של חילתית עכ"ל. משמע בהדיא כדברי, דאם נחתך בו אסור, רק שתלינן שנתלש, ומה שהוצרך לטעם דסתם כלים אינן ב"י היינו באותן כלים שמבשלים בהן המרקחות, אבל זה לא מהני לענין אם נחתך בסכין של גוי, ואפשר שגם דעת הסמ"ג כן, ולא כמו שהבינו בעל האיסור והיתר הארוך, כן נ"ל.

**סימן צו סעיף ב:** ... הגה: ומכל מקום מותר לאכול מרקחות חריפים של עו"ג כגון זנגביל וכיוצא בו, דיש להם כלים מיוחדים לכך או תולשין אותן.

**פרי חדש יד:** דיש להם כלים מיוחדים כו'. משמע דאי ידעינן בודאי שנחתך בסכין של גוים, אפילו אינו בן יומו אסור

דדמי לקורט של חלתית, וכן כתב בתורת חטאת (שם דין ז). אכן בסמ"ג גבי דיני ברכות (עשין כז) משמע בהדיא כמו שכתב האיסור והיתר הארוך (כלל לח דין ט) דאפילו חתך בודאי בסכין זנגבילא רטיבתא

**מותר ולא דמי לחלתית ושאר דברים שהם חריפים ביותר, ש"ך (יז).** כתב האיסור והיתר הארוך דכל דבר חריף יבש מותר בהדחה.

**ז"צ לג :** ומ"מ מותר לאכול מרקחת וכו' כגון זנגביל וכיוצא וכו', דיש להם כלים מיוחדים לכך וכו'. ואפי' הזנגביל הם יבישים אם ידוע שנחתכו בסכין ש"ג אסור, דדבר חריף אפי' ביבש אסור דבולע אגב דוחקא. תו"ח שם דין ז מנ"י סק"כה, ודלא כדמשמע מדברי הש"ך סק"יז שפ"ד סק"יז ופי' דברי הש"ך דגם הוא ס"ל הכי דיבש אסור. ער"ה אות יא חכ"א כלל מט אות י.

**שפתי דעת טז :** ... **אם הסכין אין נקי** אף במליחה מועטת יש לאסור, דלדין אין אנו בקיאים בין הרבה למעט, עיין סי' צ"א ומספק אף דסתם אין נקי אין להחמיר בנמלחו מעט.

## סעיף ג: תבלינים במדוכה של בשר

**ספר התרומה נג:** תבלין שנדוכו במדוכה של בשר, ליכא למישרי בחלב משום נ"ט בר נ"ט, דהא תבלין חזק וחרוף והוי מדוך כמו בית שאור, וגם פלפלין חריפים הוי כמו צנון שחתכו בסכין דלא שרי מחמת נ"ט בר נ"ט, ואסור משום טעם ממש הנבלע שם.

**בית יוסף סימן צו:** וכתוב **בספר התרומה סימן נ"ג** .... **והרשב"א** כתב בתשובה (ח"א סימן תמ"ט ותש"י) על ביצים שנכתשו במכתש חולב שאינו בן יומו עם תבלין, וחזרו וכתשו בו ביום ביצים עם מרק בשר והביצים הראשונים שמו בתרנגולת, והתיר הכל, הראשונים לפי שהם נ"ט בר נ"ט אפילו היה בן יומו, והשניים שעם המרק לפי שהמכתש לא היה בן יומו, ולא אסרם משום תבלין שמימיין בביצים וכמו שאמרו חורפא דחלתית מחליא ליה, **דשאני הכא דתבלין שנתערבו עם הביצים דבר מועט הוא ואין כל כך חריפות בהם להחזיר לשבח פליטת המכתשת עכ"ל**.

**סימן צו סעיף ג: תבלין שנדוכו במדוכה של בשר בן יומו, אסור לאכלם בחלב.** וי"א אפילו אינו בן יומו.

**ש"ך יח:** תבלין שנדוכו כו'. וה"ה מלח שנדוך וכל שאר דברים החריפים, ודוקא

שנדוכו, אבל לא כשהיו נתונים במדוכה של בשר כדלעיל ס"ס צ"ה וק"ה ובא"ח ס"י תמ"ז ס"ו.

**פרי חדש טז:** אסור לאכלם בחלב. ליכא לפרושי משום דסתם מדוכה אינה מקונחת יפה דומיא דסכין שכתבתי בס"ק ב', דא"כ מאי איריא בן יומו אפילו אינו בן יומו נמי, ולכן נראה שסבור המחבר כאידך טעמא דחורפא עדיף טפי מבישול ויש בו כח להפליט ממש הבלוע במדוכה, אלא דס"ל שאין החורפא משוי ליה בן יומו ודלא כיש אומרים שהביא בספר התרומה. ואין זה עיקר לדינא וכמו שכתבתי בס"ק ב', אלא אם היא מקונחת אפילו בת יומא מותר משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא, ואם אינה מקונחת אפילו אינה בת יומא אסירי, וסתם מדוכה אינה מקונחת, דומיא דסכין ואסורין התבלין שנדוכו בהם.

**יביע אומר** חלק ח - אורח חיים סימן מג אות ד: גם בספר מנחת כהן (שער התערובות חלק א' סוף פרק יב), הביא מה שפסק מרן (בסימן צו סעיף ג) וכתב ע"ז, וקשה לי, וכי עדיף חורפייהו דתבלין מבישול ... וגם הפרי חדש (טז) העלה לפי שיטתו הנ"ל, שאף שסתם מדוכה אינה מקונחת ואוסרת התבלין לאכלם בחלב, מ"מ אם ידוע שהיא מקונחת אפילו בת יומא מותר לאוכלם בחלב, משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא, ודלא כמרן הש"ע. אולם רוב האחרונים חולקים וס"ל כדברי מרן דחורפא דצנון או תבלין הוי כטעם ראשון, ולא אמרינן בהו דין נ"ט בר נ"ט דהיתרא. וכן פסקו הפרי תואר והפמ"ג והחוות דעת והחכמת אדם וכ"פ בזבחי צדק סק"א.

## ✓ אם המדוכה אינו בן יומו

**ש"ך יט:** בן יומו. ז"ל סה"ת ... עכ"ל. ומשמע דאפילו כשאינו ב"י אוסר דהא מדמי ליה לצנון, ועוד דיהב טעמא משום טעם ממש הנבלע שם, וא"כ קשה על המחבר למה כ' בסתם ב"י, הא לה"א שבסעיף א' אפילו אינו ב"י אסור, וכ"כ המחבר לקמן סי' ק"ג ס"ו וז"ל "יש מי שאומר שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינו ב"י הכל אסור דחורפיה משוי ליה לשבח" עכ"ל. הלכך נראה כדעת הי"א שהביא הרב בהג"ה, דכיון דק"ל כה"א שבס"א א"כ ה"ה הכא, וכן בסימן צ"ה ס"ס ב' וכן דעת כל האחרונים וכן נוהגים. וכ"כ הפר"ח יז.

### שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ו

יש מי שאומר שאם ט"ו שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינה בת יומא, הכל אסור, דחורפיה משויא ליה לשבח.

### שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צד סעיף ז

בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, כו כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר. אבל אם אינו בן יומו, או אם אינו יודע שהוא בן יומו, אינו אוסר אלא כדי קליפה. הגה: וכל זה כו < בבשר רותח כב) בכלי ראשון, ואז אם הסכין בן יומו ואין ס' בבשר נגד הסכין הכל אסור, לא כו < ואף כה) הסכין צריך כה"ל הגעלה. אבל אם (ז) הוא כו"ל כלי שני, כו) הבשר צריך קליפה; כז) כת < והסכין, כג) נעיצה בקרקע (ארוך כלל ל"ו), וכן נוהגין. כת) ואפילו אין הסכין בן יומו, יש לקלוף הבשר מעט משום שמנונית הסכין (טור וב"י בשם סמ"ק).

**ט"ז י:** של בשר בן יומו. תמוה הוא דבסי' ק"ג סעיף ו' פסק הש"ע גופיה אפי' אינו בן יומו.

**בסימן קג מרן פסק מחליא ליה לשבח? סתירה.**

## 2 תירוצים:

א. פמ"ג ור.ע.א. מתרץ שיש לחלק בין איסורים שמחליא ליה לשבח כי זה נט בר נט דאיסורא ובהיתר לא מחליא ליה משום שזה נט בר נט דהיתרא.

ב. כף החיים מתרץ שסתם וי"א לכתחילה יש לחשוש לי"א ורק בשעת הדחק יש להקל.

**משבצות זהב י:** עט"ז, י"ל בתרתי לטיבותא נ"ט בר נ"ט ואינו בן יומו היקל, משא"כ בכלי איסור, ומש"ה בס"א כאן סתם דעה א'. ושוב ראיתי באחרונים וכו"ו הרגישו בזה. ולענין דינא לדידן אף אב"י והיתרא אסור עד ס', אף בהפסד מרובה כמבואר סימן צ"ה ס"ב ושאר דוכתי.

**כה"ח יא:** ... י"ל שסמך המחבר על מה שכתב בסעיף א' שחושש לב' הסברות, ולא הוצרך לכפול הדברים, וזהו נ"ל פשט הדברים א"צ לדחוק במ"ש האחרונים זה אומר בכה וזה אומר בכה.

**הליכות עולם:** הלכה כדעת מרן בסתם גם בהפסד מועט. ואם כן לדעתו יש לישב כמשבצות זהב את מרן.

**ז"צ לו:** שם במדוכה של בשר ב"י וכו' הגה וי"א אפי' אב"י וכו'. ולענין הלכה כבר כתבנו לעיל אות ח דבהפסד מועט ואינו שעת הדחק חוששין לסי' זו ואפי' אינו ב"י אסור.

**ז"צ לז:** מדוכה שלנו שאין כותשין בשר אלא בצונן אפי' ב"י מותרת אם היא מקונחת, דבצונן לא בלע אפי' ע"י דוחקא. ב"ד שם דף יז ע"ד ער"ה סק"יד. ומיהו אנן בדידן נוהרין בזה, ומלח שנכתש במדוכות שלנו אין נותנים אותו בתבשיל של חלב והוא משום זהירות ...

#### **העולה מהאמור:**

- א.** קי"ל דדבר חריף ודוחקא דסכינא מבליע ואפי' בשאר דברים חריפים.
- ב.** פסקו הש"ע והרמ"א דדבר חריף ודוחקא דסכינא מוריד חסרון של נ"ט בר נ"ט ודלא כהפ"ח שהקל בזה.
- ג.** בענין נטל"פ בדבר חריף ודוחקא דסכינא - אם הבלוע הוא דאיסורא אסור אפי' לש"ע, ואילו בבלוע דהיתרא דהוי נטל"פ ונ"ט בר נ"ט להרמ"א אסור ולש"ע מותר.
- ד.** דבר חריף בלא דוחקא דסכינא, דוחקא דסכינא בלא דבר חריף אינו מבליע.

## סעיף ד: מי לימוני"ש שמביאים העו"ג

דוג': לקנות חמוצים של גויים או טונה של גויים?

**ב"י**: כתוב בשבלי הלקט<sup>1</sup> (ח"ב סי' לז) בשם ה"ר ישעיה, לימוני"ש של גויים מן הדין לאסרם שחותכים אותם בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי, אלא מפני שחותכים רבים בסכין אחד וממלאים מהם חביות, יש לומר שבטל טעם הסכין בהם, **ובודאי ראשון ושני היה ראוי לאסרם אלא מפני שאין ניכרים הם בטלים ברוב הילכך שרו, והוא הדין לחביות של טונינ"א שרוב החתכים מבטלות טעם הסכין עכ"ל**.

**דרכי משה ה**: וכ"כ בארוך (כלל לח דין יג) דדגים מלוחים שחותכים הגויים בסכינם לאחר המליחה צריך קליפה, מיהו אם הם הרבה חתיכות הראשונים בטלים ברוב. כתב מהרי"ו בתשובה סימן מ"ט ועל הכרוב דפרמי גויים הוא אסור, **והגויים אינן נאמנים לומר דיש להם סכינים מיוחדים לכך דלהשביח מקחו אומר כן**, וכרוב שלם דשלקי גויים במקומות הנוהגים בו היתר צריך למיחתך או למיגרר בי פיסקי, ובנירנבער"ג נוהגין לאכלו היכא דשלקי שלם, אבל דפרמי גויים נוהגין בו איסור עכ"ל.  
**וכן המנהג במקומינו**. וראיתי מקצת מקומות שנוהגין בו היתר אף באותו הפרוס, ואפשר דסומכין על דברי שבלי לקט וארוך דס"ל דהראשונים שבלעו איסור בטלים ברוב כנ"ל.

**דרכי משה ו**: וכתב בארוך (שם דין יד) דאנו נוהגין לאכול תפוחים יבשים מחותכין בסכין של גויים אפילו בלא הדחה, דהואיל ואינם חריפים מותרין כולם ואפילו הראשון והשני דבעי הדחה בטל ברוב המותרים.

**סימן צו סעיף ד: מי לימוני"ש שמביאים העו"ג, וכן חתיכות דג מליח שמביאים העו"ג בחביות, מותרים**. הגה: מפני שמביאים הרבה ביחד, ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין של עובד כוכבים, נתבטלו באחרים הנחתכים אחר כן, שאינן נאסרין, כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים. וכל כיוצא בזה. ולכן אוכלין בקצת מקומות הכרוב שקורין קומפש"ט, אף על גב דפרוס וחתוך. ויש מקומות שמחמירין בזה, ואין לשנות המנהג, אבל שאר דברים שאין חריפין, כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה, נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל.

**ב"ח**: כתב בית יוסף על שם שבלי הלקט, לימוני"ש של גויים שחותכין אותם בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי ראשון ושני אסור אלא דבטלי ברוב ע"כ, **וצ"ל דס"ל כסברת ה"ר מאיר מרוטנברג דלא אמרי' חורפיה מחליא אלא בחלתית, וכיון דסתם כלי של עובדי כוכבים אינו ב"י אין שם**

**איסור** אלא מפני שמנונית הקרוש על הסכין ונתקנח בראשון ושני כו', **וא"כ לדידן דקי"ל כסה"ת הני לימוני"ש כולם אסורים**. וכ"כ הטור בא"ח סימן תמ"ז דלדעת סה"ת **זיתים שכבשן ונחתכו קודם הפסח בסכין של חמץ שאינו ב"י דחזרו הזיתים כולם חמץ, ודלא כהגהת ש"ע** ...

<sup>1</sup> **שבולי הלקט** (בכתבי חסר: "שבלי הלקט") הוא ספר עברי שחבר באיטליה על ידי ר' **יצדקיה בן אברהם** הרופא במאה השלוש עשרה. עוסק בעיקר בענייני **אורח חיים**, והוא כולל **הלכות פסוקות**, **מנהגים** וטעמיהם ופירושים על **התפילות**. המחבר מתבסס בפסיקותיו על מקורות קדמוניים ומשלב סיכומי פסיקה בלשון שוטפת עם דיונים יסודיים המתבססים בעיקר על 3 מקורות: **תשובות הגאונים**, ספרות בית מדרשו של רש"י [האורה, הפרדס, מחזור ויטרי, תשובות מכתבי יד], פסקי רבי **ישעיה די טראני**

**ש"ך כ :** מי לימוני"ש כו'. ז"ל שבולי לקט ... וכתב הב"ח ... עכ"ל.

**ולדעתי** לישנא דשבולי לקט שבטלה טעם הסכין כו' משמע מה שבלוע בסכין, אלא נראה דמודה לסה"ת דצנון וכיוצא בו דחריפי טובא דמחליא להו לשבת, אלא דס"ל דלימוני"ש וכיוצא בו כיון שאינם חריפים כמו הצנון אי"כ לא מחליא אלא מה שבלוע בדופני הסכין שנתבטל בראשון ושני, דזה הוי מחליא ליה, ושוב אין כח להלימוני"ש להשוות לשבח מה שבלוע מבפנים אלא מה שנתבטל כבר, דודאי בצנון ודכותיה שהוא חריף טובא אפילו מה שבלוע מבפנים משוי ליה לשבת, משא"כ בלימוני"ש. וזה מוכרח בדברי הרב, דאל"כ היו דבריו סותרים זא"ז, דהרי כתב בס"א דאם חתך הצנון דק דק צריך ס' נגד כולו אלמא דלא נתבטל טעם הסכין, וא"כ ניחא דזיתים דאינם חריפים כ"כ אפילו כמו לימוני"ש אין מבטלים טעם הסכין אפילו מה שבלוע בדופני הסכין מבחוץ ודוק.

**או י"ל** דזיתים הוי חריפים כמו צנון, כדאמרינן בערובין דאמרה יונה יהיו מזונותי מרורין כזית כו'. **א"נ דודאי לענין דינא** אין לסמוך אזה דכבר נתבטל טעם הסכין, ומה"ט כתב הרב דבמקום שנוהגים להחמיר אין לשנות, והיינו דאסורים הזיתים אלא משום דבלימוני"ש ודכותיהו נוהגין היתר, כתב הרב דיש ליישב המנהג ויש לסמוך אהאי טעמא דכבר נתבטל, כיון דאפשר נמי לומר דחתכו אותם בסכין חדשה שיש להם כלים מיוחדים לכך וכדאמרינן בזנגב"ל בס"ב, אלא מספיקא אסרינן להו, והלכך סמכינן אהך סברא דנתבטל כו' ליישב המנהג כיון דבלא"ה יש פוסקים מתירין אפילו בצנון בסכין שאינו בן יומו, וגם יש פוסקים דדוקא צנון הוי חריף ולא שאר דברים וכמ"ש בס"ק י"ב בשם מהרא"י ע"ש, והיינו דכתב הרב ואף אם נאסרו מקצתן כו' משמע דאפילו מקצתן לא בריר שנאסרו, מיהו בלא ה"ט דנתבטל לא הוי שרינן להלימוני"ש, אף על גב דלעיל ס"א דקונין הצנונות מעובדי כוכבים משום דיש ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא, משום דהתם יש לתלות במרא וחצינא משא"כ הכא דקרוב הדבר שחותכין אותן בסכין שלהם.

**ט"ז יב :** ... ונראה פשוט שאותן מקומות שמחמירין בכרוב לא ס"ל האי טעמא שכתב רמ"א מפני שמביאים הרבה ביחד כו', דהא גם בכרוב עושין הרבה ביחד, וא"כ גם מי לימוני"ש אסור להם דחד טעמא הוא ... **לכך נראה לע"ד להמחמירים בכרוב פרוס אחר חמיצותו יחמירו ג"כ במרקחת חריפים ומי לימוני"ש, דאל"כ הוי תרי מילי דסתרי אהדדי.**

**פ"ח יח :** ... ומיהו לענין דינא כל זה אינו מחוור והאמת יורה דרכו שדין זה של לימוני"ש פליג אכל הנך דינים שהזכרתי, ואין להתירם כלל לפי שהחורפא משוי ליה לבלוע בסכין מושבח, ואין כאן נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא שהרי הסכין הוא של גוים, וכן דעת הב"ח ועיקר ...

**ז"צ לח :** מי ליימוני"ש שמביאים הגוים וכו' מותרים, הגה מפני שמביאין הרבה ביחד וכו'. הגם שהפ"ח סק"יח והפ"ת סק"יז החמירו ואסרו בזה, מ"מ אנו אין לנו אלא דברי מרן ומור"ם ז"ל

שהתירו, ועל הקושיא שהק' מחתך דק דק עיין לרבני האחרונים ז"ל שתירצו כמה תי' ע"ז, ועל כן מי הלימוני'ש מותרים ...

לסיכום יש 4 פירושים בדעת ש"ל:

- ב"ח ופרי"ח מסבירים שכוונתו כדעת כראשונים שיש נטלפ בחריף שלא מחילא ליה לשבח. ולכן השומן הדבוק בסכין נעלם לאחר כמה חיתוכים והבלוע כיון שאינו ב"י אינו אוסר שאר הלימונים. ואם תהיה ב"י הלימון נאסר מדין חני"ן והלימון יאסור חזרה הסכין.
- **הש"ך מישב הקושיא של הב"ח שהשבולי הלקט סובר כסה"ת שאין נטלפ בחריף אלא שהוא סובר שהלימונים אינם חריפים כ"כ. לפי הש"ך יש 3 דרגות של חריפות: יש חריף ממש ובוה לסה"ת אין נט בר נט ואין נטלפ, חריף קצת לשבולי הלקט וגם לסה"ת אין נט בר נט אבל יש נטלפ, לא חריף כלל ואז מתקיים נט בר נט וגם נטלפ. לפי זה אם חתך הלימונים בסכין של גויים ב"י הם נאסרים מדין שאין נט בר נט ונעשה חני"ן.**
- **מנחת יעקב, כו"פ:** הש"ל סובר כסה"ת ולימונים נחשב חריף. אבל דוחק הסכין עם חריף עושה או בליעה או פילטה אבל לא שניהם כאחד. ולכן אמנם הוא מפליט הטעם הפגום שנעשה לשבח ואוסר מדין חני"ן עד שנגמר כל הטעם הבלוע בסכין אבל הלימון שנאסר לא מבליע חזרה לסכין.
- ר.ע. איגר: אחרי הרבה פעמים נשאר רק טעם לימון בסכין ומה שנאסר מתבטל.

#### סעיף ה: קישואים או לפת 44

רש"י: קישות - מתוקה היא, ואינו נבלע בתוכה, אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך, הלכך גריר לבי

**חולין קיב.** אבל קישות גריר לבי פסקיה ואכיל, קילחי דליפתא שרי, דסילקא אסירי, ואי פתך בהו דליפתא שפיר דמי.

פסקיה למקום חתך גורר מעט בסכין ואכיל אף בכותח. קלחי - קלחים. ליפתא - לפת אינו חריף אלא מתוק, ואין טעם שומן ניכר בו. דסילקא אסירי - לפי שנותן טעם בהן. ואי פתך בהו דליפתא - ערבן בעת חתוכן שחתך אחת של לפת ואחת של תרדין, **הלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין** ואין התרדין מקבלין טעם הימנו.

**תורת הבית הקצר** בית ד שער א ג: חתך בו קישואין ודלועין ואבטיחין, גורר מקום החתך ואוכל, בידוע שלא בלעו שאינה חריפין וכן אין בטבעם למשוך. גרירה זו במקום הדחה עומדת, אלא שאי אפשר להדיחם לפי שהם רכים ואם ידיחם כל שכן שיבלע בהם השמנונית הדבוק על פניהם. **ואם חתך בו לפתות מדיח מקום החתך היטב** ומותר לאוכלן בכותח. חתך בו **סילקא** אסור, אעפ"י שאינה חריפה כצנון, כח משיכה יש לה בטבעה. **ואם עירב בחתיכה לפתות** אינה צריכה רק הדחה כלפתות, לפי שהלפתות מתוקים הרבה ומונעים במתיקותם כח משיכתם מן הסילקא, ולפיכך מדיח ודיו...



לפי רש"י לא צריך הדחה ללפת כי הלפת מבטל טעם השמנונית, אבל הרשב"א מצריך הדחה כי הלפת לא מבטלת טעם השמנונית.

**ר"ן חולין מא.** ודוקא צנון דאגב חורפיה בלע, אבל קישות ואבטיח גריד לבי פסקי ואכיל, גורד מעט בסכין במקום חתך ואוכל אף בכותח. **וא"ת ואמאי לא סגי להו בהדחה,** י"ל שמתוך לחותם אי אפשר להדיח אותן דאדרבה ע"י הדחה היה נסרך יותר, ולפיכך גורד אותם ודין. והגרידה פחותה מן הקליפה, שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחד, מה שאין צריך כן בגרידה. ונטילת מקום המוזכר בפרק כיצד צולין (עה:): הוא יותר מן הקליפה, שצריך להעמיק וליטול חתיכה עבה קצת ובגמרא (ק"ב). אמרינן קולחי דלפתא שרו דסילקא אסור ואי פתיך בהו דליפתא שפיר דמי, והכי פירושו **קולחי דלפתא** שרו לפי שהלפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו, **ומשמע לי דכיון דאמרינן שרו סתמא דלא צריכי מידי לא גרידה ולא הדחה, וכן מטין דברי רש"י דסילקא אסור לפי שנתן בהם טעם, ואי פתיך בהו דליפתא** שחתך אחת של לפת ואחת של תרדין הלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין ואין התרדין מקבלין טעם ממנו.

**טור:** ואם חתך קישואים בסכין של בשר מותר לאוכלן בחלב בלא קליפה רק שיגרר מקום החתך, ואם חתך בו לפת אפי' גרירה אין צריך רק הדחה בעלמא, ולא עוד אלא אפי' צנון שחתך אחרי הלפת שרי בהדחה כמו הלפת, ופירש"י לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. וכתב בספר התרומות דוקא לפת, אבל חתך בו לחם או ירק או פרי אחר אסור לחתוך בו אח"כ צנון או פרי או ירק חריף שרוצה לאכול עם חלב.

**בית יוסף:** ואם חתך קישואין בסכין של בשר מותר לאכלן בחלב בלא קליפה רק שיגרור מקום החתך. וכתב הר"ן (מא. ד"ה ודוקא) דהא דלא סגי להו ... ומ"ש ואם חתך בו לפת אפילו גרירה אין צריך רק הדחה בעלמא, ואף ע"פ שלא נזכר שם דבעי הדחה, וגם הר"ן (שם) כתב קילחי דליפתא שרו לפי שהלפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו, ומשמע לי דכיון דאמרינן שרו סתמא דלא צריכי מידי לא גרירה ולא הדחה וכן מטין דברי רש"י ז"ל, עד כאן. מכל מקום **הרשב"א** (תוה"א ב"ד ש"א ד.) כתב דקילחי דליפתא דקאמר דשרו לאו לגמרי קאמר דהדחה מיהא בעו, ומשום דלא אסירי כצנון ולא בעו גרירה בבי פיסקי כקישות ואבטיח, קאמר קילחי דליפתא שרו דהדחה לא חשיב ליה למימני דפשיטא דכל שנחתך בו ואפילו צנון מתוק מידי הדחה לא נפיק עד כאן.

והיה נראה לי דכיון שחתך בו לפת פעם אחת נתבטל טעם הסכין ואפילו יחתוך בו כמה פעמים צנון וכיוצא בו שרי בהדחה, אלא שמצאתי **לסמ"ג** (לאוין קמ) שכתב אם חתך חתך אחד של לפת וחתך אחד של תרדים וכן תמיד, לפי שמתיקות הלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין ע"כ, ובאמת דלישנא דאי פתיך בהו הכי דייק שאל"כ הכי הוה ליה למימר ואי חתיך ביה ליפתא ברישא שפיר דמי, ומדברי **הרשב"א** נראה קצת דלא מהני פתיך בהו דליפתא אלא להתיר סילקא, אבל לא להתיר צנון, שהרי כתב

(בקצר שם ד.) חתך בו סילקא ... ויש הוכחה לזה בגמרא דלא קאמר אי פתיך בהו דליפתא שפיר דמי אלא גבי דסילקא.

אבל **ספר התרומה** (סי' ס) ו**שערי דורא** (סי' סא) ו**רבינו מתירים** בהדיא לחתוך אפילו צנון.

**סימן צו סעיף ה:** חתך קישואים בסכין של בשר, מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד, שיגרוד ממקום החתך. ואם חתך בו לפת, אפילו גרידה אינו צריך, אלא הדחה בעלמא. ולא עוד אלא אפילו צנון שחתך אחר הלפת, שרי בהדחה כמו הלפת, לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. הגה: ודוקא לפת, שטעמו משונה, אבל ירק או לחם ושאר דברים, לא. ואפילו בלפת אין להתיר לחתוך צנון רק פעם אחת, אבל לא הרבה פעמים, אם לא שחתך כל פעם לפת בין חתיכת צנון לצנון (ב"י בשם סמ"ג).

**ש"ך כא:** בגרידה לבד. והוא פחות מקליפה שהקליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולו כאחד משא"כ בגרידה, ר"ן. מיהו בגרידה סגי אף על פי שסתם סכין שמנוניתו קרוש על פניו, דמדינא הוי סגי בהדחה כמו בלפת כיון

דצנון בצנון הוא, אלא שמתוך לחותה א"א להדיח אותה דאדרבה ע"י ההדחה נסרך בהם יותר ולכך סגי בגרידה, וכמ"ש הר"ן, ובת"ח שם ד"י מביא טעם אחר ע"ש האו"ה ע"ש.

**ז"צ לט:** חתך קישואין בסכין ש"ב מותר לאוכלן בחלב וכו'. וה"ה אבטיחים. מרן ב"י בשם הרמב"ם. וכן כל דבר שיש בו לחות, חכמת אדם כלל מט אות ט.

**ש"ך כג:** שחתך אחר הלפת שרי. לכאורה משמע מלשון זה דלכתחלה אסור לחתוך בו צנון לאכלו עם בשר אף על פי שכבר חתך בו לפת, וכדכתב בת"ח שם בשם או"ה, **אבל מהרש"ל באו"ש ובספרו שם חולק על האו"ה ומתיר אפילו לכתחלה**, והכי משמע מל' ב"י שכתב על הרשב"א דלא מתיר כשחתך לפת אלא לסילקא וז"ל אבל ש"ד וסה"ת ורבינו מתירין בהדיא לחתוך אפילו צנון עכ"ל.

ואין להקשות כיון דהצנון עכ"פ בעי הדחה **ניחוש לכתחלה דלמא משתלי ואכיל עם בשר בלא הדחה**, כדאסרינן בר"ס צ"א להניח בשר בקערה של איסור צונן מה"ט, דשאני התם דמיד כשהניחוהו בקערה צריך הדחה, משא"כ כאן דאם רוצה לאכלו כך שרי הלכך לא חיישינן דלמא משתלי ואכיל עם בשר, וכעין זה חלקתי בסי' ס"ט ס"ק פ"ג ע"ש. אי נמי שאני הכא דהדחה נמי היא חומרא בעלמא, דהא כבר נתבטל הטעם בלפת, גם בש"ד וסה"ת וסמ"ג לא הוזכר הדחה זו, מיהו ודאי לחתוך לכתחלי לפת כדי לחתוך בו אח"כ צנון משמע בש"ס ופוסקים דאסור. וכ"פ הפר"ח כ.

**כה"ח סו:** הגה. ודוקא לפת שטעמו משונה אבל ירק או לחם ושאר דברים לא. ור"ל ודוקא לפת אבל אם חתך בו לחם או ירק או פרי אחר אסור לחתוך בו אח"כ צנון או פרי או ירק חריף שרוצה לאכול עם חלב. לבוש.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צו

דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר, ובו ה' סעיפים .

סעיף א

א) [א] צנון א' או א' א' א' <א> סילקא שחתכם <א> בסכין של בשר ב' בן יומו, ג ג' או ב' שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב ד עד שיטול ממקום החתך ג' כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע, או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר, שאז מותר בהדחה. (א) ה' <ג> [ב] ויש אומרים ו ה' <הוא ד' הדין לאינו בן יומו והוא ג' מקונח. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב, ז א' ו' <צריך ששים ח <ד' ה' >ז <כנגד <ה' מה ד' > שנגע מהסכין בהם. <ו' וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים. הגה: ו' > ואם חתכן דק דק, ט [ג] ח' <צריך לשער ס' ו' > נגד ב' <כל ה' > הצנון <ב"י בשם סמ"ק. >ז <ז' > ו"א שאם חתך צנון בסכין של איסור, ו' > כולו אסור <רשב"א ור"ן > וכן משמע בארוך כלל ל"ה). **וכן אם חתכו בסכין של בשר, אסור כולו בחלב. י וכן נוהגין לכתחלה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה <ב"י ואו"ה. >** וכל זה אם חתך הצנון עצמו, ח' אבל אם חתך יא ז' >ז' ט' הירק שעל הצנון, אין לחוש. יב <ב' ט' > ח' > ואם יש ג' ספק אם נחתך בסכין של איסור, אזלין לקולא <שם>, לכן קונים הצנונות יא <שיש בהן חתוכין לצד ח' > זנבותיהן, כי תלינן שנעשה במרא וחצינא <שם בהג"ה ומהרא"י בהגהת ש"ד. > טו יב <ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין, > ח' <נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום .

סעיף ב

י' אם חתך בו שומין <ג' > ובצלים וכרישין <ותמכא שקורין קרי"ן > וכיוצא בהם מדברים החריפים <ט' > ד' > ופירות ט"ן חמוצים <אורחות חיים > ודגים <ד' > י"ן מלוחים, דינם שוה לחתך בו צנון. <שבולי לקט. > הגה: יא' <ומכל מקום מותר לאכול מרקחות חריפים של עו"ג כגון יא' > זנגביל וכיוצא בו, יז <יד' > דיש להם כלים ה' > מיוחדים לכך או תולשין אותן <מרדכי ואגודה פרק כיצד מברכין .

**ש"ך יורה דעה סימן צו**

א <פמ"ג > סילקא. הוא תרדין :

ב <פמ"ג > של בשר בן יומו. אף על פי שהוא מקונח ונקי בודאי דאגב חורפיה דצנון וסילקא ודוחקא דסכינא פלט סכין גוף הטעם שבו והוי כמו איסור בעין הלכך ל"ד לשאר נ"ט בר נ"ט דלעיל ס"י צ"ה דמותר :

ג <פמ"ג > או שאינו בן יומו. ואינו מקונח דסתמא השמנונית קרוש על פניו וע"ל ס"ק כ"ז :

ד <פמ"ג > עד שיטול כו'. דדבר האוסר מחמת חריפות אינו אוסר יותר מכדי נטילה :

ה (פמ"ג) או שיטעמנו כו'. הא דטעימה מהני מבואר בש"ס ובאשיר"י וטור ורשב"א מיהו הוכחתי בספרי מן הש"ס דלכתחלה אסור לאכלו בכותח ע"י טעימה וכתבתי שם שכן משמע דעת הרמב"ם והסמ"ג וסמ"ק ומרדכי ושאר מחברים שלא הזכירו היתירא דטעימה וכ"פ מהרש"ל בספרו פכ"ה סימן ס"א והרב בת"ח ריש כלל ס"א דלא כדמשמע מדברי הרא"ש וטור והרשב"א והמחבר דאפילו לכתחלה מותר מיהו ודאי אי טעמו דלית ביה טעם ובישלו בדיעבד בחלב מותר כיון דבודאי אין טעם בקדרה זו כדאיתא בהדיא בש"ס ופוסקים והוא פשוט וכן משמע במהרש"ל ות"ח שם והיינו דלא הגיה הרב כאן כלום אמ"ש המחבר או יטעמנו כו' כדהג"י בריש סי' צ"ב וצ"ח משום דמ"מ לענין דיעבד מהני טעימה דדוקא אטעימת עובד כוכבים לא נהגינן לסמוך אפי' דיעבד משא"כ אטעימת ישראל. וכמ"ש לקמן סימן צ"ח ס"ק ה' (והא דלא הגיה דלכתחלה אין לסמוך אטעימה היינו משום שהוא בכלל מ"ש דאם חתכו בסכין של בשר אסור כולו בחלב כו' דלישנא דאסור כולו משמע דלית ליה תקנתא). דלא כהעט"ז שהשמיט לגמרי הא דטעימה מהני משמע דס"ל דאפי' דיעבד לא סמכינן אטעימת ישראל. וכמ"ש לקמן סימן צ"ח וליתא ועמ"ש שם :

ו (פמ"ג) דה"ה לאינו בן יומו והוא מקונח. הטעם דחורפיה דצנון מחליא ליה ומשוי ליה לשבח כמו קורט של חלתית לקמן סימן קי"ד ס"י וכן דעת כל האחרונים וכן נוהגין ומשמע דאין חילוק בין בן יומו לאינו בן יומו ונהגינן להחמיר בכל מילי כמו בן יומו ודלא כמ"ש בס' אפי רברבי דף ס"ב ע"ב דבאינו בן יומו יש להקל בכדי נטילה. מיהו ודאי בשאר דברים שאינם חריפים דין סכין כשאר כלים שאם אינו בן יומו והוא נקי מותר כדמשמע מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים :

ז (פמ"ג) צריך ששים נגד מה שנגע בסכין. והא דלא סגי בששים נגד הנטילה משום דאינו יודע כמה היה לו ליטול אי"נ מיירי כשהמקום שנגע בסכין הוא פחות מכדי נטילה :

ח (פמ"ג) כנגד מה שנגע בסכין. היינו כשידוע בבירור עד כמה נגע אבל מן הסתם דרך לחתוך בכל הסכין וע"ל סי' צ"ד ס"ק כ"ד :

ט (פמ"ג) צריך לשער ששים נגד כל הצנון. דכל חתיכה וחתיכה נאסרה כדי נטילה מיהו היינו דוקא כשהצנון קטן מהסכין או שאין הסכין לפנינו שנוכל לשער בו אבל כשהסכין קטן מהצנון והוא לפנינו פשיטא דאין צריך ששים אלא כנגד הסכין מיהו בסכין של עובד כוכבים או של איסור לדידן דקי"ל חני"נ בכל האיסורים אי"כ כל חתיכה וחתיכה ני"נ כדי נטילה אי"כ כשחתכו דק דק צריך לשער נגד כל הצנון אף שהוא יותר מהסכין ודוק מיהו ודאי היכא שבישלו צנון שלם שנחתך בסכין של עובד כוכבים או של איסור כיון דאין אוסר יותר מכדי נטילה אם יש בתבשיל ס' נגד הנטילה שרי וכן משמע מדברי הרב בת"ח שם ד"ב וכאן בהג"ה והוא פשוט לדעתו. ובעט"ז כתב דאם חתכו בסכין של עובד כוכבים ני"נ וצריך ס' נגד כל הצנון אפי' לא חתכו דק דק. עכ"ל. והוא תמוה דכיון דלא ני"נ רק הנטילה לסגי בס' נגד הנטילה? ואולי כוון למ"ש מהר"מ מלובלין בתשובה סי' צ"ב דאע"ג דמתחלה לא ני"נ רק הנטילה מ"מ מיד כשנותנו בתבשיל נעשה כל הצנון נבילה דהוי אותה הנטילה איסור דבוק אם אינו בצנון עצמו ס' נגד הנטילה. עכ"ל. אבל גם זה אינו דכיון דאין הנטילה אסור מצד עצמה וגם אינה איסור ניכר ומובדל

וגם אינו נאסר רק כדי נטילה לא שייך למימר ביה איסור דבוק. ודו"ק. וודאי דל"ד לכל איסור דבוק שבסימן ע"ב וצ"ב וכמה דוכתי וכן הבאתי בסי' כ"ב ס"ק י' בשם יש פוסקים דל"א חנ"ג רק כשהחתיכה עומדת בפני עצמה אבל לא בחצי חתיכה וכה"ג. ואף להפוסקים דלא ס"ל הכי מ"מ מודים דלא חשיב בכה"ג איסור דבוק. וכ"פ הב"ח בסי' כ"ב ס"ו דאם נמלח העוף עם הורידין, צריך נטילה, ואם נתבשל אח"כ צריך ס' בתבשיל נגד הנטילה ולא מצריך בעוף גופיה ס' נגד הנטילה, א"ו כדפי' והוא דעת הרב והוא ברור :

י (פמ"ג) וכן נוהגין לכתחלה. פ"י בין בסכין של בשר בין בסכין של עובד כוכבים, נוהגין לכתחלה לאסור כולו. והכי משמע בת"ח. ובסימני ת"ח שם ד"ב אבל בדיעבד שנתבשל בין בסכין של בשר בין בסכין של עובד כוכבים א"צ לשער רק כדי נטילה :

יא (פמ"ג) הירק שעל הצנון שאינו חריף. וכתב בת"ח שם בשם או"ה דזנבותיהן של שומים ובצלים נמי לא חריפים ולא בלעי אלא כדי קליפה :

יב (פמ"ג) ואם יש ספק כו'. הרב קיצר כאן קצת שבהגהת ש"ד והגהת או"ה לא התיר מהרא"י בספק אלא הקרי"ן, מטעם דהרבה פוסקים אינם אוסרים אלא בסכין בן יומו, וכן יש פוסקים אינם אוסרים אלא בצנון ולא במידי אחרוני, וא"כ בצנון היכא דידוע שהסכין היה ב"י אלא דמסופק אם חתך בו הצנון או לא, דאי הוי חתך ביה בודאי הוי אסור לכ"ע ספיקא לחומרא :

יג (פמ"ג) כי תלינן כו'. דאף אם נחתכו בסכין מ"מ סתם כלי של עובד כוכבים אינו ב"י ויש פוסקים מכשירין באינו ב"י :

יד (פמ"ג) שנעשה במרא וחצינא. וכתוב בת"ח שם בשם הגהת או"ה שכל החתוכים שהן חתוכים לצד זנבותיהם עד חצי הצנון, תלינן במרא וחצינא אבל למעלה מזה לא.

טו (פמ"ג) ובמקום שאין נמצא כו'. אבל במקום שנמצא לקנות אחרים הוי כלכתחלה דאסור כולו :

טז (פמ"ג) ודגים מלוחים. משמע דלדעת המחבר אסורים כדי נטילה ולדעת הרב לכתחלה אסורי כולו ובדיעבד צריך לשער כדי נטילה. אבל בת"ח שם ד"ט מביא בשם או"ה דאם חתך דגים מלוחים בסכין של איסור צריך גרידה, ואם חתכה קודם שנמלחו סגי בהדחה. עכ"ל וכ"כ לעיל סי' ס"ט ס"ק פ"ט בשם הרב וצ"ל דהמחבר מיירי כשהם מלוחים ביותר דאז אגב חורפיה דמלח ודוחקא דסכינא בלעי טפי אבל משום מעט מלח לא חשיבי חריף כדלעיל סי' צ"ה ס"ב בהג"ה :

יז (פמ"ג) דיש להם כלים מיוחדים. משמע דאי ידעינן בודאי שנחתך בסכין של עובד כוכבים אפי' אינו ב"י אסור דדמי לקורט של חלתית וכ"כ בת"ח שם ד"ז בהדיא אכן בסמ"ג גבי דיני ברכות (דף קי"ג ע"ב) משמע בהדיא כמ"ש האו"ה דאפילו חתך בודאי בסכין זנגבילא רטיבתא מותר וא"כ צ"ל דל"ד לחלתית ושאר דברים שהם חריפים ביותר והלכך אפילו אינו מלחלח משוי ליה לשבח, משא"כ בזנגביל. וכ"כ

מהרש"ל בביאוריו לסמ"ג דל"ד לחלתית ומ"ש הרב בת"ח שבטי"ד סי' קצ"ב משמע שסתם כלי של עובד כוכבים אינו ב"י לחוד לא מהני להתיר הזנגביל"ל לא ידעתי שום משמעות הלכך נראה דאין להחמיר כ"כ בזנגביל"ל כיון דאפילו בצנון הרבה פוסקים מתירין באינו ב"י וכן בס' אפי רברבי דף ס"ב ע"ב מתיר ע"י קליפה באינו ב"י אלא דמחלק שם וכתב דהיינו דוקא בזנגביל"א יבישתא אבל באו"ה שם מבואר דבישתא פשיטא דשרי וכל דבר חריף יבש מותר בהדחה ע"ש :

סעיף ג

יח ט [ה] ו' יב' טו > תבלין שנדוכו במדוכה < י > של יט בשר יב [בן יומו, טז > אסור לאכלם בחלב. יג] (ו' ו"א אפילו יג' יז > אינו בן יומו. (רשב"א סימן תמ"ט ובארוך וע"ל סימן צ"ה סוף ס"ב בהג"ה .)

סעיף ה

חתך קישואים בסכין של בשר, מותר לאכלם בחלב כא < יד > יט > בגרידה טז' בלבד, (ה) שיגרוד ממקום החתך. ואם חתך בו כב לפת, אפילו גרידה אינו צריך, אלא טו' הדחה בעלמא. ולא עוד אלא אפילו יז' צנון כג < > שחתך אחר הלפת, שרי בהדחה כמו הלפת, לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. הגה: טז' ודוקא לפת, שטעמו משונה, אבל ירק או לחם ושאר דברים, לא. יז' ואפילו בלפת אין להתיר לחתוך צנון רק פעם אחת, אבל לא הרבה פעמים, אם לא שחתך כל פעם לפת בין חתיכת צנון לצנון (ב"י בשם סמ"ג .)

יח (פמ"ג) תבלין שנדוכו כו'. וה"ה מלח שנדוך וכל שאר דברים החריפים ודוקא שנדוכו אבל לא כשהיו נתונים במדוכה של בשר כדלעיל ס"ס צ"ה וק"ה ובא"ח סי' תמ"ז ס"ו :

יט (פמ"ג) בן יומו. ז"ל סה"ת תבלין שנידוכו במדוכה של בשר אין להתירם בחלב משום נ"ט בר נ"ט דהא תבלין חזק וחריף והוי מדוך כמו בית שאור וגם פלפלין חריפים והוי כמו צנון שחתכו בסכין של בשר דלא שרי מחמת נ"ט בר נ"ט ואסור משום טעם ממש הנבלע שם. עכ"ל. ומשמע דאפילו כשאינו ב"י אוסר דהא מדמי ליה לצנון ועוד דיהב טעמא משום טעם ממש הנבלע שם וא"כ קשה על המחבר למה כ' בסתם ב"י הא לה"ה שבסעיף א' אפילו אינו ב"י אסור? וכ"כ המחבר לקמן סי' ק"ג ס"ו וז"ל: "יש מי שאומר שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינו ב"י הכל אסור דחורפיה משוי ליה לשבח" עכ"ל. הלכך נראה כדעת הי"א שהביא הרב בהג"ה דכיון דק"ל כה"ה שבס"א א"כ ה"ה הכא וכן בסימן צ"ה ס"ס ב' וסימן קכ"ב ס"ג כתב הרב בהג"ה בסתם דאפי' אינו ב"י אסור גבי תבלין וע"ש וכן דעת כל האחרונים וכן נוהגים :

## סעיף ד

כ [יד] <יא> זי' [יד] יח < מי לימונייש שמביאים העו"ג, וכן חתיכות דג מליח שמביאים העו"ג בחביות, מותרים. הגה: מפני שמביאים [ו] הרבה ביחד, ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין של עובד כוכבים, נתבטלו באחרים הנחתכים אחר כן, שאינן נאסרין, כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים. וכל כיוצא בזה (בית יוסף בשם שיבולי לקט). >יב < ולכן אוכלין בקצת מקומות הכרוב שקורין קומפשי"ט, אף על גב דפרוס וחתוך. ויש מקומות שמחמירין בזה, ואין לשנות המנהג (מהרי"ו סימן מ"ט), >יג < אבל שאר דברים שאין חריפין, כגון תפוחים או טו"ל לפתות יבשים וכדומה, נוהגין בהן היתר כמו בלימונייש ואין להחמיר כלל (בארוד).

כ (פמ"ג) מי לימונייש כו'. ז"ל שבולי לקט לימונייש של עובד כוכבים מן הדין לאסרם מפני שחותכין אותם בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעו אלא שמפני שמחתכין רבים וממלאים מהם חבית י"ל שבטל טעם הסכין בראשון ושני כו' וכתב הבי"ח דצ"ל דס"ל דלא אמרי' חורפיה מחליא אלא בחלתית וכיון דסתם כלי של עובדי כוכבים אינו ב"י אין שם איסור אלא מפני שמנונית הקרוש על הסכין ונתקנח בראשון ושני כו' וא"כ לדידן דקי"ל כסה"ת הני לימונייש כולם אסורים וכ"כ הטור בא"ח סימן תמ"ז דלדעת סה"ת זיתים שכבשן ונחתכו קודם הפסח בסכין של חמץ שאינו ב"י דחזרו הזיתים כולם חמץ (וכ"כ המחבר שם ס"ח וכ"כ הטור והרב בהג"ה לקמן סי' קי"ד ס"ח ע"ש) ודלא כהגהת ש"ע עכ"ל ולדעתי לישנא דשבולי לקט שבטלה טעם הסכין כו' משמע מה שבלוע בסכין אלא נראה דמודה לסה"ת דצנון וכיוצא בו דחריפי טובא דמחליא להו לשבח אלא דס"ל דלימונייש וכיוצא בו כיון שאינם חריפים כמו הצנון א"כ לא מחליא אלא מה שבלוע בדופני הסכין שנתבטל בראשון ושני דזה הוי מחליא ליה ושוב אין כח להלימונייש להשוות לשבח מה שבלוע מבפנים [אלא] מה שנתבטל כבר דודאי בצנון ודכותיה שהוא חריף טובא אפילו מה שבלוע מבפנים משוי ליה לשבח משא"כ בלימונייש וזה מוכרח בדברי הרב דאל"כ היו דבריו סותרים זא"ז, דהרי כתב בס"א דאם חתך הצנון דק דק צריך ס' נגד כולו אלמא דלא נתבטל טעם הסכין וא"כ ניחא דזיתים דאינם חריפים כ"כ אפילו כמו לימונייש אין מבטלים טעם הסכין אפילו מה שבלוע בדופני הסכין מבחוץ ודוק. או י"ל דזיתים הוי חריפים כמו צנון כדאמרינן בערובין דאמרה יונה יהיו מזונותי מרורין כזית כו', א"נ דודאי לענין דינא אין לסמוך אזה דכבר נתבטל טעם הסכין ומה"ט כתב הרב דבמקום שנוהגים להחמיר אין לשנות והיינו דאסורים הזיתים אלא משום דבלימונייש ודכותיהו נוהגין היתר כתב הרב דיש ליישב המנהג ויש לסמוך אהאי טעמא דכבר נתבטל כיון דאפשר נמי לומר דחתכו אותם בסכין חדשה שיש להם כלים מיוחדים לכך וכדאמרינן בזנגבי"ל בס"ב אלא מספיקא אסרינן להו והלכך סמכינן אהך סברא דנתבטל כו' ליישב המנהג כיון דבלא"ה יש פוסקים מתירין אפילו בצנון בסכין שאינו בן יומו וגם יש פוסקים דדוקא צנון הוי חריף ולא שאר דברים וכמ"ש בס"ק י"ב בשם מהרא"י ע"ש והיינו דכתב הרב ואף אם נאסרו מקצתן כו' משמע דאפילו מקצתן לא בריר שנאסרו מיהו בלא ה"ט דנתבטל לא הוי שרינן להלימונייש אף על

גב דלעיל ס"א דקונין הצנונות מעובדי כוכבים משום דיש ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלין לקולא משום דהתם יש לתלות במרא וחצינא משא"כ הכא דקרוב הדבר שחותכין אותן בסכין שלהם :

**כא (פמ"ג) בגרידה לבד.** והוא פחות מקליפה שהקליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולו כאחד משא"כ בגרידה ר"ן מיהו בגרידה סגי אף על פי שסתם סכין שמנוניתו קרוש על פניו דמדינא הוי סגי בהדחה כמו בלפת כיון דצונן בצונן הוא אלא שמתוך לחותה א"א להדיח אותה דאדרבה ע"י ההדחה נסרך בהם יותר ולכך סגי בגרידה וכמ"ש הר"ן ובת"ח שם ד"י מביא טעם אחר ע"ש האו"ה ע"ש :

כב (פמ"ג) לפת. הוא שקורין בל"א ריבי"ן וכן הוא מהרי"ל ריש דיני או"ה :

כג (פמ"ג) שחתך אחר הלפת שרי. לכאורה משמע מלשון זה דלכתחלה אסור לחתוך בו צנון לאכלו עם בשר אף על פי שכבר חתך בו לפת וכדכתב בת"ח שם בשם או"ה אבל מהרש"ל באו"ש ובספרו שם חולק על האו"ה ומתיר אפילו לכתחלה והכי משמע מל' ב"י שכתב על הרשב"א דלא מתיר כשחתך לפת אלא לסילקא וז"ל אבל ש"ד וסה"ת ורבינו מתירין בהדיא לחתוך אפילו צנון עכ"ל ובאמת משמע כן בל' סה"ת וש"ד וטור ע"ש ודוק וכ"כ האגודה פ' כ"ה ס"י קכ"ו ואין להקשות כיון דהצנון עכ"פ בעי הדחה ניחוש לכתחלה דלמא משתלי ואכיל עם בשר בלא הדחה כדאסרינן בר"ס צ"א להניח בשר בקערה של איסור צונן מה"ט דשאני התם דמיד כשהניחוהו בקערה צריך הדחה משא"כ כאן דאם רוצה לאכלו כך שרי הלכך לא חיישינן דלמא משתלי ואכיל עם בשר וכעין זה חלקתי בסי' ס"ט ס"ק פ"ג ע"ש אי נמי שאני הכא דהדחה נמי היא חומרא בעלמא דהא כבר נתבטל הטעם בלפת גם בש"ד וסה"ת וסמ"ג לא הוזכר הדחה זו מיהו ודאי לחתוך לכתחלי לפת כדי לחתוך בו אח"כ צנון משמע בש"ס ופוסקים דאסור :